

УДК 631.372.62

СПЕКТРАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДЛЯ ДЕФЕКТОСКОПІ ДЕТАЛЕЙ КОРМОЗБИРАЛЬНИХ КОМБАЙНІВ

І. Роговський, канд. техн. наук, **К. Держан**, аспірант
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Наведено результати застосування спектрального аналізу для дефектоскопії колінчастих валів сільськогосподарських машин за методом вільних коливань.

Ключові слова: *дефектоскопія деталей, акустичний метод вільних коливань, спектральний аналіз, колінчасті вали, дефект.*

Проблема. Акустичний метод вільних коливань відноситься до акустичного неруйнівного контролю і ґрунтується на збудженні пружних коливань, які вільно затухають, в об'єкті контролю і аналізі параметрів цих коливань.

Комплекс робіт з дефектоскопії деталей за цим методом включає вибір способу базування деталі: вибір координат точки удару та імпульсу сили удару; вибір типу діагностичного сигналу і значення критерію наявності дефекту. Це досить трудомісткий процес і його необхідно проводити для кожного нового типу деталей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Відоме застосування цього методу в установках типу “Удар” для дефектоскопії деталей [1, 2]. До складу установки входить ударно-підвісний механізм і електронний індикатор наявності дефекту.

Під час дефектоскопії деталей, наприклад колінчастих валів, вал установлюється на ударно-підвісний механізм, який має вузол підвіски контрольованого валу і механізм утримання і скидання металевої кульки. Вузол підвіски забезпечує установку вала на жорстку та пружну опору віброперетворювачем.

Електронний індикатор наявності дефекту (тріщини, порожнини, несучість металу) аналізує оригінальну процесу затухання коливань і вимірює час затухання коливань між двома значеннями амплітуди коливань. Значенням цього часу характеризує стан дефектності деталі.

Зменшення трудомісткості обґрунтування режимів дефектоскопії можна досягти застосуванням багатоваріантного аналізу діагностичної інформації.

Мета досліджень: визначити можливість застосування спектрального аналізу коливань для виявлення дефектів в деталях під час їх дефектоскопії.

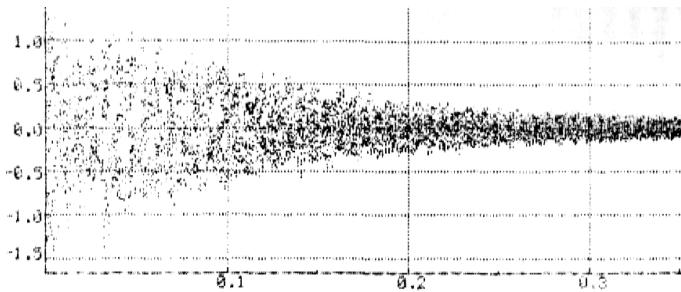
Результати досліджень. У вібродіагностиці одним із методів виділення із вібраційного процесу діагностичної інформації є частотний аналіз коливань.

Для проведення досліджень була створена експериментальна установка на базі дефектоскопу “Удар”, ПЕОМ з програмним забезпеченням [3], яке дозволяє проведення спектрального аналізу коливань на основі швидкого перетворення Фур’є (ШПФ). Колінчасті вали установлювались на ударно-підвісний механізм і наносився дозований удар металевою кулькою для збудження коливань. Сигнал з вібрдатчика надходив на плату L-1250 вводу і виводу сигналів. Під час реєстрації сигналу з вібрдатчика частота опитування становила від 20 до 40 кГц залежно від типу вала.

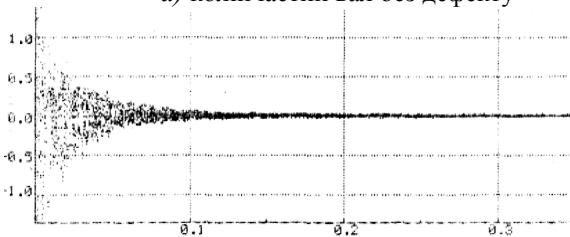
Після реєстрації сигналу проводився спектральний аналіз коливань з параметрами:

- число точок ШПФ – 512;
- зміщення слідкувальних порцій – 256;
- число порцій ШПФ – 38.

Сигнал вібрдатчика представлено на рисунку 1.

а) колінчастий вал без дефекту

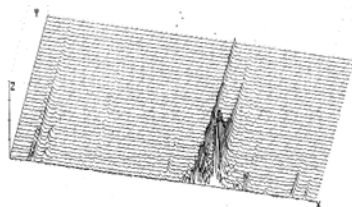

б) колінчастий вал з дефектом.

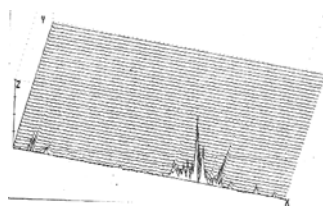
Рисунок 1 – Сигнал вібрдатчика

Як видно з рисунка 1, наявність дефекту призводить до інтенсивного затухання коливань.

Спектральний аналіз коливань для колінчастих валів двигунів Д-240 у тримірній графіці (рис. 2) дозволяє отримати якісну (візуальну) оцінку наявності дефекту. Затухання коливань відображено на осі "У".

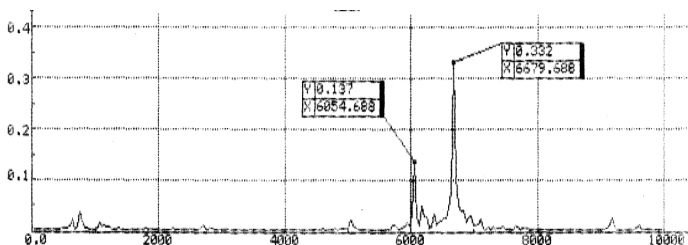
а) колінчастий вал без дефекту

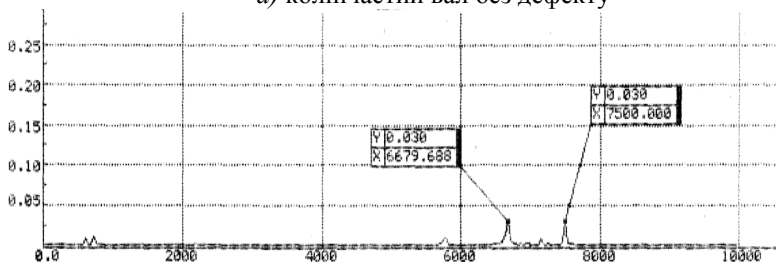
б) колінчастий вал з дефектом

Рисунок 2 – Спектральний аналіз коливань колінвала двигуна

Кількісну оцінку зручніше проводити в двомірній графіці для певних порцій ШПФ (рис. 3). Програма дозволяє виводити на монітор результати аналізу коливань для будь-якої порції ШПФ, здійснювати кількісну оцінку амплітуди і частоти коливань.

а) колінчастий вал без дефекту

б) колінчастий вал з дефектом

Рисунок 3 – Результати аналізу коливань (6 порція ШПФ)

Такий аналіз дозволяє швидко виявити частоти, на яких найбільше проявляється дефект у деталі. Для колінчастих валів двигунів Д-240 – це частота від 6 кГц до 7 кГц.

На рисунку 4 наведені дані аналізу затухання коливань порціями ШПФ для групи колінчастих валів Д-240. З рисунка 4 видно різницю в характері затухання коливань навіть для валів без видимих дефектів, що може бути наслідком усталеності матеріалу деталей.

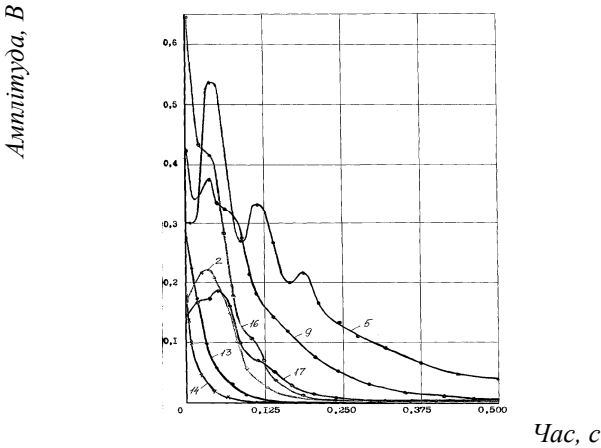
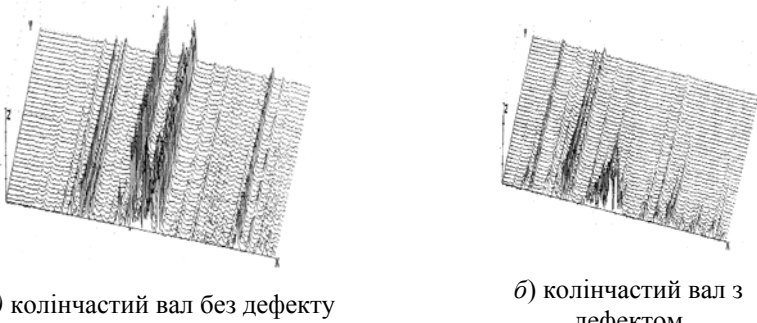

Рисунок 4 – Графік затухання амплітуди коливань для групи валів Д 240: 2, 5, 9, 16, 17 – номери валів без дефектів; 13, 14 – номери валів з дефектами

Для колінчастих валів двигунів СМД-60 спектральний аналіз коливань (рис. 5) має дещо інший вигляд, але чітко проглядається діапазон частот від 8 кГц до 10 кГц, на яких найбільше затухають коливання для вала з трщиною.

а) колінчастий вал без дефекту

б) колінчастий вал з дефектом

Рисунок 5 – Спектральний аналіз коливань колінвала двигуна СМД-60

Висновок

Як видно з результатів досліджень, застосування комп'ютеризованої установки і програми оброблення сигналів прискорюють вибір параметрів режиму дефектоскопії на основі якісної і кількісної оцінок процесу коливань із застосування спектрального аналізу, що, в свою чергу, підвищує достовірність діагнозу.

Література

1. Роговский И. Л. Безвідмовність паливної системи ДВЗ кормозбиральних комбайнів / І. Л. Роговский, К. О. Держан // Збірник тез доповідей III Міжнародної науково-технічної конференції «Крамаровські читання» (17-18 лютого 2016 року) / Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К., 2016. – С. 112–114.
2. Дубровин Валерий. Периодичность в системе технического обслуживания кормоуборочных комбайнов / Валерий Дубровин, Евгениуш Красовски, Константин Держан, Иван Роговский // Motrol: Motorization and power industry in agriculture. – 2014. – Том 16, № 3. – P. 288–295.
3. Пакет обработки сигналов / Ч. 1. Руководство пользователя. Ч. II. Алгоритмы обработки. Ч. III. Методические указания по обработке. – М.: МПП «Мера», 1996. – 168 с.
4. Роговский И. Л. Вплив умов експлуатації на технічний стан кормозбиральних комбайнів / І. Л. Роговский, К. О. Держан // Збірник тез доповідей XI Міжнародної науково-практичної конференції «Обухівські читання» (1 березня 2016 року) / Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К., 2016. – С. 73–74.
5. Роговский И. Л. Технічне обслуговування кормозбиральних комбайнів в умовах рядової експлуатації / І. Л. Роговский, К. О. Держан // Збірник тез доповідей XII Міжнародної наукової конференції «Рациональне використання енергії в техніці» (17-20 травня 2016 року) / Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К., 2016. – С. 87–89.

Анотація

Приведены результаты применения спектрального анализа для дефектоскопии коленчатых валов сельскохозяйственных машин методом свободных колебаний.

Summary

The results of the spectral analysis use for flow inspection of crankshaft of agricultural machines by a method of free fluctuations are given.